

VÉTĚESKA A JEJÍ PŘEDCHŮDCOVÉ

ČESKÝ SVAZ 1865
VĚDECKOTECHNICKÝCH 1990
SPOLEČNOSTÍ z.s. 2025

Zdá se být užitečným připomenout si kořeny naší zastřešující organizace, ale i nepřerušovanou kontinuitu deklarovanou, ne vždy zachovanými dokumenty registračními a spolkovými, ale lidmi návazně pracujícími ve všech organizacích, které vzniku dnešního ČSVTS předcházely, kteří přenášeli myšlenku spolku od roku 1865 dodnes.

ČSVTS jako profesní organizace technických odborníků má své kořeny v technicky zaměřených spolcích, které tehdejší odborní pracovníci zakládali už od roku 1833, jako byla např. Jednota pro povzbuzení průmyslu v Čechách.

Ve spolkovém katastru pod signaturou IX/0015 nalezneme multioborový spolek „Architekten- und Ingenieur-Verein im Königreiche Böhmen - Jednota architektů a inžinýrův v království českém“.

O jeho založení píše barvitě funkcionář SIA a civilní inženýr stavební Ing. Emil Adolf Ženatý: „Několik architektů a inženýrů, mezi nimi architekt Josef Turba, civilní inženýr v Praze (někdy též Türba; 7. 5. 1823 - 14. 5. 1892; předseda Spolku 1865 - 1867), dává popud k první poradě o založení spolku. Schůze byla konána dne 15. března 1865 v restauraci U Modré hvězdy v Praze“. (Podle údaje Archivního katalogu fotografií je v Dušní ulici Na Františku, na Starém Městě pražském, vlevo, novostavba čp. 866-I „První asanační hostinec U Modré hvězdy“, zbořena roku 1900. Uličník Prahy 1 říká, že od roku 1846 byl v ulici hotel U Modré hvězdy (č. p. 864-I, 865-I), jenž byl zbořen při asanaci v roce 1904. Karel Jaromír Erben udává však, že kolem roku 1870 byl domem U Modré hvězdy č. p. 866-I/36 v Dušní ulici).

Vlevo hostinec „U Modré hvězdy“ (foto 1899)

J. Turba

864	—	1	—	Markus Plohn. 1851.
		30	Dušní ulice	
865	—	3	Bilkova ulice	Alois Šiššov. 1846. U Bilků.
		32	Dušní ulice	1857.
866	—	36	—	Vojtěch Pelikán a m. Mod. hvězda. j. Anna. 1868.

Z Erbenova „Ukazatele ulic ...“

C) Ústrojí spolku.

§. 4. Spolek sestává ze skutečných, mimořádných a čestných údův, jenž dle vlastní libosti v následující skupení se řadí:

- architektura a stavitelství pozemné vůbec;
- stavitelství silničné, vodní a železničné, pak zeměměřství;
- mechanika a strojnictví;
- strojnická a lučební technologie, lučba, silozpyt, telegrafie, hornictví, hutnictví a t. d.

Každému členu volno, i v několika skupeních neb odborech zároveň se zúčastniti.

— Jednota architektů a inženýrů obývá dnes večer v místnosti č. 915—L v 6 hodin večer shromáždění, v kterém prof. D. Dr. Wiskle: přednáší o pokroku vzhlední stavby železnic. Hosté jenž uvedeni jsou členy spolku mají volný přístup.

Statut spolku z roku 1866 a navržené změny stanov z konce roku 1866

Oznámení přednášky r. 1866

„Po příznivém jednání usneseno svolati schůzi druhou, na které zvolen přípravný výbor a pověřen provedením všech kroků potřebných k ustavení a úřednímu povolení spolku. Dne 26. října 1865 došlo povolení císaře rakouského podle tehdejších předpisů nutné. Stanovy byly schváleny býv. c. k. státním ministerstvem ve Vídni dne 31. října 1865 a byly místodržitelstvím pražským potvrzeny dne 27. ledna 1866. Spolek ustaven na valné hromadě konané dne 20., 21. a 22. února roku 1866. První období činnosti spolku jest charakterisováno snahou po získání, pokud možno velkého počtu členů, a to bez rozdílu národnosti. V svolání vyzývajícím k přistoupení, zdůrazňuje se tato okolnost a snaha vyhověti oběma národnostem. Představenstvo sestávalo ze 14 členů a ustavilo se takto: předseda: Arch. Josef Turba (1866-1867, pozn. red.), místopředseda: Arch. Alois

Turek, jednatel: Ing. Eduard Dellin, pokladník: Ing. Jan Haklík. Ostatní členové představenstva vyjma redaktory zpráv byli bez určitých funkcí. Místnosti spolkové najmuty u Společentva mistrů zednických a kamenických v Kozí ulici č. 15-L, kde spolek zůstal plných 15 let. Pokud se týče vnitřní činnosti odborné, rozvržena tato na čtyři základní odbory a to: Architektura a stavitelství. Inženýrství a geodesie. Strojnictví a technologie. Chemie a hutnictví. Bylo to odborné rozdělení, jaké navrhováno pro rozdělení studia na vysokých školách technických.“

Koncem roku 1866 měl již spolek 175 údů, každý platil roční příspěvek 8 zlatých, nebylo to málo, neboť týdenní plat profesora na pražské polytechnice činil v té době přibližně 40 zlatých, vyššího úředníka 9-15 zlatých, učitele 3 a dělníka 2-4 zlaté.

V roce 1871 byl již přednostou (1868-1871) architekt Alois Turek (20. 7. 1810 - 27. 12. 1894, rada král. Hlavního města Prahy, mecenáš) a spolek čítal 120 členů pražských, 191 přespolních, tedy vespolek 283 údů. Původní název jednoty byl po vydání královského re-skriptu ze dne 12. září 1871 změněn na Spolek architektův a inženýrů v Království českém.

V roce 1887 se obory obhospodařované spolkem rozrostly a čítalo jich sedm „skupin“: 1. architektury, výtvarných umění a pozemního stavitelství; 2. stavitelství vodního, silničního, železničního a geodesie; 3. stavitelství strojního a mechanické technologie; 4. fyziky; 5. chemie; 6. elektrotechniky a fotografie; 7. hornictví a hutnictví.

Ve spolkovém katastru je zapsáno (zřejmě již po roce 1918), že: účelem Spolku jest soustřediti všechny československé inženýry a jejich přátele v zájmu pokroku technických

věd k podpoře průmyslu a národohospodářství jakož i k domáhání se a k hájení práv akademicky vzdělaných techniků. Tohoto účelu snaží se doáhnouti: 1) schůzemi, odbornými poradami, přednáškami vědeckými i praktickými, odbornými vycházkami a sjezdy v různých městech českosl. rep.; 2) navazováním a udržováním styků s technickými korporacemi domácími i zahraničními; 3) literárními i jinými podniky, zejména vydáváním odborných technických časopisů, technických a technicko-hospodářských spisů, zřizováním technických sbírek, knihoven, čítáren, pořádáním výstav, atd.; 4) vypisováním cen za technické práce, podporováním technického výzkumnictví a vědeckých prací; 5) poskytováním stavovské ochrany členům; 6) sprostředkováním zaměstnání členům; 7) pěstováním společenských styků; 8) vybudováním a udržováním domu československých inženýrů; 9) všemi jinými zákonitými prostředky k dosažení uvedeného účelu.

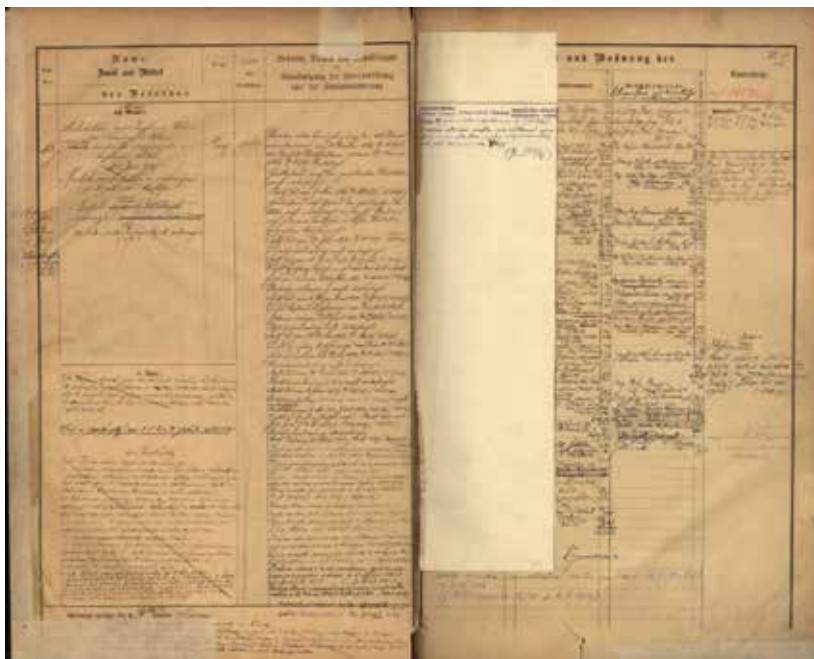

A. Turek

Číslo inženýra	Číslo	Jméno	Občanství	Adresa	Členství	Pracovní místo
1871	1	Turek Alois	Čech	Prague	1871	Architect
1872	2	...	...	...	...	...
1873	3	...	...	...	...	...

Číslo inženýra	Číslo	Jméno	Občanství	Adresa	Členství	Pracovní místo
1874	4	Mestka	...	...	...	...
1875	5	...	...	...	...	...
1876	6	...	...	...	...	...

I. Homolka

Spolek inženýrů ve Spolkovém katastru

Založení Jednoty architektů a inženýrův v království českém bylo nepochybně reakcí na fakt, že se roku 1864 sloučily dva rakouské spolky, založené již v roce 1848, Architekten-Verein a Ingenieur-Verein, do sdruženého spolku, který existuje dodnes, pod názvem Österreichischer Ingenieur- und Architekten-Verein (ÖIAV).

Přestože byla veliká snaha v tomto spolku udržet členstvo jak česky, tak německy mluvící (mj. Zprávy Spolku dokonce zpočátku vycházely jak česky, tak německy), došlo

na podnět téhož Josefa Turby začátkem roku 1869 k odštěpení části členů a založení Deutscher Ingenieur- und Architekten-Verein in Böhmen, jehož existence byla 21. 4. 1869 úředně potvrzena. Jeho prvním předsedou se stal inženýr Ignaz Homolka (2. 3. 1839 - 11. 8. 1916), císařský rada, ředitel a prokurista smíchovských Ringhoferových závodů. Na straně druhé byl na valné hromadě původního spolku dne 18. 3. 1883 přijat návrh (za přispění Dr. Miroslava Tyrše) na změnu stanov stanovící, že napříště bude jednacím jazykem pouze čeština.

Do konce století vznikly mj. ještě spolky příbuzné: 1829 Jednota pro povzbuzení průmyslu (a řemesla) v Čechách, 1864 „Isis“, Spolek pro vzdělání v oboru chemie a pomocných věd (Verein zur Ausbildung in der Chemie und der Hilfswissenschaften), 1869 Inženýrská komora pro království České v Praze, 1877 Techniker-Unterstützungs-Verein Gemüthlichkeit, 1877 Spolek

hornický a hutnický v Moravské Ostravě, 1877 Spolek oprávněných techniků k provádění staveb pozemních, později (od r. 1886) Jednota stavitelů v král. Českém v Praze, 1884 Spolek posluchačů inženýrství na polytechnickém ústavu království Českého, 1887 Spolek techniků z Plzně a okolí, 1887 Spolek českých techniků v markrabství moravském v Brně.

Spolek vydával celou řadu časopisů:

Kromě časopisů inženýrského spolku vycházela řada podobných, často péčí jednotlivých altruistů.

V roce 1925 měl spolek již přes 4 000 členů, vydával 3 časopisy, odebíral pro svoji čítárnu 136 odborných časopisů a vydal 23 knih.

Spolek inženýrů ve Spolkovém katastru

Činnost českého (a později československého) spolku byla velmi intenzivní a dokonce dne 26. května 1929 byl na Dvořákově náměstí (dnes Náměstí Curieových) otevřen „stánek Nad Vltavou“, Dům československých inženýrů (stavební objekt č. p. 100, Staré Město; dnes je tam novostavba Hotel President). Spolek sídlil do otevření tohoto domu nejprve na Kozím náměstí (plácku) 915/15-L, v domě náležejícím od roku 1739 pražskému Staroměstskému pořádku zednickému a kamenickému (Dům Na Zednické,

včetně hospody zednické, dnes Kozí ulice 7, zřejmě v postranním traktu obráceném na Kozí náměstí č. 35), pak na Václavském náměstí č. 35 (U Papoušků) na rohu tehdejší Mariánské ulice (dnešní Opletalova), v paláci Lažanských (č. p. 1012/2, dnes je tam kavárna Slávie), v Hopfenštokově ulici č. p. 676/1 (dnešní Navrátilova) a nakonec v domech č. p. 937/3 (Modrý koník) a 3a Banky stavebních živností a průmyslu v Bredovské ulici (dnešní Politických vězňů), na rohu s ulicí Jindřižskou. Přednášky spolku se konaly postupně v Platýzu, v hotelu „Saský dvůr“, v Měšťanské besedě, v Beránkově hotelu, v hotelu „Paříž“ a v přednáškových síních Vysokého učení technického, hlavně v chemickém a fyzikálním ústavě i jinde.

Dne 11. 23. 1933 byl v Zemědělském muzeu v Bratislavě založen Klub inžinierov Slovákov, který se roku 1939 přejmenoval na Klub slovenských inžinierov.

V roce 1935 měla SIA 17 odborů, 8 zájmových ústředí, 54 zájmových skupin i jednotlivých odborů a jednu pracovní sekci odboru. Z odborů SIA je 9 v Čechách, 3 na Moravě, 4 na Slovensku a 1 na Podkarpatské Rusi. Jednotlivé odbory SIA resp. dřívější samostatné inženýrské organizace byly založeny v těchto létech: Bratislava 1919, Brno 1897, České Budějovice 1932, Hradec Krá-

lové 1922, Kolín 1934, Košice 1920, Ml. Boleslav 1919, Mor. Ostrava 1922, Most 1928, Olomouc 1919, Pardubice 1904, Plzeň 1887, Praha 1865, Ústí n. L. 1924, Užhorod 1920, Žilina 1926. Zájmová ústředí sdružující vždy několik stejnorodých skupin odboru SIA jsou tato: inženýrů architektů, inženýrů stavebních, inženýrů vodohospodářských a kulturních, inženýrů strojních a z průmyslu, inženýrů chemických, inženýrů lesních, inženýrů vojenských a inženýrů železničních. Sídla a jména jednotlivých zájmových skupin (v počtu 54) jsou uvedena na dalších stránkách tohoto adresáře u příslušných odborů. Pracovní sekci má odbor SIA v Pardubicích a v Litomyšli. Počet členů se blížil 8 000.

Dům čs. inženýrů byl za okupace zabrán Wehrmachtem pro vojenský lazaret.

Do konce století vznikly mj. ještě spolky příbuzné: 1869 Inženýrská komora pro království České v Praze, 1877 Spolek hornický a hutnický v Moravské Ostravě, 1877 Spolek oprávněných techniků k provádění staveb pozemních, později (od r. 1886) Jednota stavitelů v král. Českém v Praze, 1887 Spolek techniků z Plzně a okolí, 1887 Spolek českých techniků v markrabství moravském v Brně.

Roku 1866 tedy vznikl inženýrský spolek, který sdružoval široký okruh odborných činností, který po řadě peripetií (spolek existoval jako: Spolek architektů a inženýrů v království Českém (1883), Spolek československých inženýrů a architektů (1919; SIA), Spolek československých inženýrů (1923), Spolek českých inženýrů (1939), Spolek československých inženýrů (1947) byl podle

Projekt domu Čs. inženýrů...

... a skutečná stavba

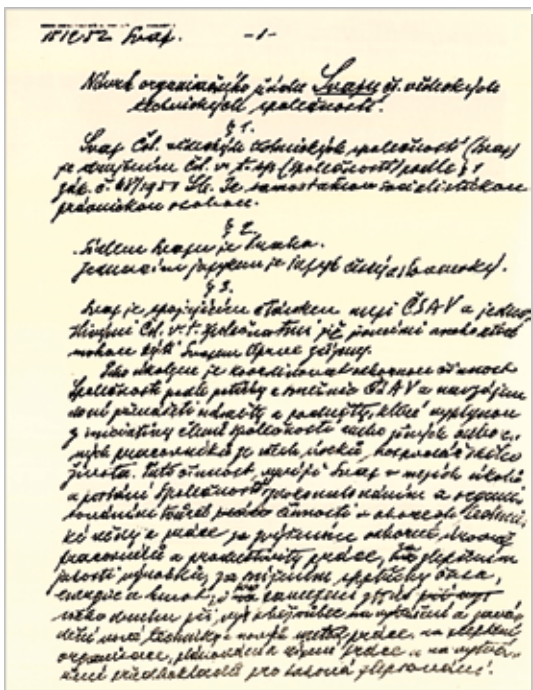

výnosu Ministerstva vnitra ke 2. 8. 1951 z registrace vymazán. Podobně byl z katastru 23. 6. 1952 vymazán i do jisté míry analogický Svaz přírodovědeckých společností (sig. IX/1120), vzniklý v Praze 17. 11. 1945 a 9. 1. 1959 zanikl i Klub přírodovědecký v Praze (sig. X/0004), založený 24. 10. 1869. Sdružení československých vědeckých pracovníků (sig. IX/1176) vzniklé 12. 10. 1947 v Praze bylo zrušeno 15. 1. 1959. V padesátých letech 20. století probíhala evidentní čistka a byla zrušena řada dalších odborných společností, snaha „popílit“ všechno buržoazní svinstvo“ byla veliká. Po roce 1948 bylo v republice evidováno přes 61 tisíc spolků a zájmových organizací, ze kterých v 50. letech přežilo jen kolem osmi set. Vznik a kontrolu společenských organizací a spolků upravoval Zákon č. 68/1951 Sb., který sloužil k upevnění komunistické moci.

Podrobněji líčí konec spolku SIA a začátky ČSVTS historik vědy a techniky Národního technického muzea v Praze Karel Zeihammer: *Doba, kterou přinesla poválečná léta, se ale nečekaně v mnohém lišila od let před válkou. Znárodnovací tendence a boj proti všemu soukromému a zejména elitářskému zasáhly tehdy hluboce také do činnosti SIA. V prvních letech se SIA sice ještě pokoušel svobodně rozvíjet svoji odbornou činnost, ale již 28. února 1948 byl v SIA členy-komunisty*

ustanoven Ústřední akční výbor SIA, který ihned spontánně uchvátil řízení spolkových záležitostí. Z rozhodnutí ministerstva vnitra byla následně 2. března 1948 uvalena na SIA národní správa a úpravou stanov ihned zrušen akademický charakter SIA. Byl to počátek systematické kampaně za rozbití stávající struktury SIA. V červenci 1948 byla při Ústředním akčním výboru Národní fronty ustanovena Technická sekce, která sestavila soupis všech technických spolků a připravila návrh na jejich nové uspořádání. Cílem bylo vytvořit jednotnou organizaci „techniků a inženýrů“ na co nejširší základně, ke kterým byli záhy připojeni i zlepšovatelé. Na sjezdu SIA v Brně v roce 1949 se zástupci SIA dohodli s dalšími obdobnými spolky na vytvoření „společné pracovní základny“. V Praze byl za tím účelem zřízen ústřední technický koordinační výbor, který dostal za úkol vypracovat směrnice pro vytvoření nové struktury technických spolků. SIA proto na sjezdu v roce 1949 změnil svůj název na Spolek československých inženýrů a techniků. Ve stejné době se začalo o technické spolky zajímat i Revoluční odborové hnutí. Jeho snahou bylo pod pláštíkem stále zdůrazňované organizační roztržitosti odstranit zejména jejich výběrovost. Na schůzi předsednictva Ústřední rady odborů, konané 13. ledna 1950, došlo k rozhodnutí, že ROH hodlá sdružit všechny

dosavadní stavovské spolky SIA a spojit je s ostatními kluby i spolky techniků a zlepšovatelů. Proto byl při ROH ustanoven ústřední klub techniků a zlepšovatelů, kam byla

První strana návrhu organizačního řádu SČVTS sestaveného akademikem Františkem Kloknerem v roce 1952

v únoru 1951 po bouřlivé diskuzi usnesením delegátů SIA přenesena veškerá dosavadní činnost SIA. Zrušeny tím byly i všechny organizační složky SIA, sestávající z 13 odborů a 19 poboček. Následným rozhodnutím ministerstva vnitra z 18. července 1951 byl Spolek vymazán ze spolkového registru, čímž byla právně ukončena jeho činnost. Úkolem Ústředního klubu bylo především kontrolovat, organizovat a koordinovat činnost jednotlivých klubů, kroužků techniků a zlepšovatelů v regionech. Ústřední klub techniků a zlepšovatelů sice začal připravovat i návrhy na organizační uspořádání, ale ty zásluhou některých zástupců SIA vyústily v závěr, že sjednocení techniků bude vyžadovat samostatnou organizaci založenou výhradně na principu odborného sdružování. Kluby techniků a zlepšovatelů proto nebyly dobudovány a vytváření vědeckých technických společností bylo odsunuto až na období po založení Československé akademie věd, do které měly být začleněny také technické spolky.

Popisní arch z roku 1917

Název: *První* adresa: *První*

Příjmení	Obr. číslo	Obyvatelů		Míst. číslo	Míst. číslo	Zaměstání	Míst. číslo
		příjmení	jméno				
<i>690 B. 1917</i>		<i>Klokner</i>	<i>František</i>			<i>ak. profesor</i>	
<i>690 B. 1917</i>		<i>Klokner</i>	<i>František</i>			<i>ak. profesor</i>	

F. Klokner

Záběr z ustavující schůze Rady vědeckých technických společností v zasedací síni ČSAV 17. 9. 1956

Československá akademie věd byla zřízena v roce 1952 jako nástupce České akademie věd a umění, Královské české společnosti nauk, Masarykovy akademie práce a Československé národní rady badatelské, které tím *de facto* zanikly. ČSAV byla zřizovacím zákonem přiznána kompetence přičleňovat vědecké společnosti, což poskytlo základnu pro sjednocení i technických spolků v rámci Technické sekce Akademie. Opět následovalo ustanovení řady komisí, ve kterých se ještě podařilo prosadit řadě bývalých čelních členů SIA, v čele s prof. Kloknerem, prof. Bažantem, prof. Maštovským a dalšími.

V lednu roku 1953 se na schůzi Komise vědeckých technických společností již projednával organizační řád připravovaného Svazu vědeckých technických společností. Práce na zahájení činnosti odborných společností však postupovaly velmi pomalu. Teprve za-

čátkem roku 1954 opět ožilo úsilí o vytvoření jednotlivých společností, což se zprvu projevilo jen změnou názvu Komise vědeckých technických společností na Přípravný výbor vědeckých technických společností (pod předsednictvím F. Kloknera, pozn. red.), který se vzápětí dále členil na další přípravné výbory pro jednotlivé odborné společnosti. Po dalších dlouhých jednáních schválilo prezidium ČSAV v březnu 1954 přidružení vědeckých a technických společností jako právnických osob do volného svazku s ČSAV. Ve stejné době se přípravnému výboru podařilo 19. 5. 1955 získat někdejší Dům SIA na ná-břeží. (Dočasně přejmenován na Dům vědy a techniky.) Ne však nadlouho. Již za rok, v květnu 1956, musel být objekt předán pro potřeby Světové odborové federace. Dne 16. března 1955, téměř na den přesně 90 let od založení Spolku architektů a inženýrů v Království českém, schválila vláda usnesení o zřízení Vědeckých technických společností - VTS a jejich koordinačního orgánu Rady vědeckých technických společností při ČSAV.

Úkolem prvních let činnosti VTS bylo postupně vytvořit základní oborové společnosti a počínaje rokem 1958 v nich vymýtit přežívající výběrovost s cílem přeměnit je na masové organizace. Mnohé společnosti ale získávaly nadále své členy jen z řad vysokoškolské inteligence a málo se staraly

o zakládání závodních poboček, což bylo ostře kritizováno na schůzi stranické skupiny Přípravného výboru VTS. Ukončením činnosti Přípravného výboru VTS v roce 1956 a ustavením Rady VTS (opět pod předsednictvím Fr. Kloknera, pozn. red.) v témže roce skončila 1. etapa budování ČS VTS. Ustanoveno bylo 16 VTS a 64 odborných skupin. Vytvoření ČS VTS při ČSAV se však v průběhu dalších dvou let ukázalo jako ne zcela vyhovující. Zatímco jednotlivé VTS existovaly jako samostatné právnické subjekty, byla ČSAV resortním orgánem pro vědu a základní výzkum. Na přelomu let 1957-58 se proto většina VTS vyjádřila pro odloučení od ČSAV a vytvoření nové jednotné organizace napojené nejlépe na ROH. Základním článkem VTS se měly napříště stát závodní pobočky. Otázkou přičlenění ČS VTS k ROH se v roce 1958 zabýval i sjezd KSČ! (Některé odborné spolky však v náručí ČSAV zůstaly i po vytvoření ČS VTS; pozn. red.).

O přenesení veškeré dosavadní činnosti SIA do Ústředního klubu techniků a zlepšovatelů ROH rozhodl sbor delegátů SIA v únoru 1959. V dubnu téhož roku pak byla na 1. celostátní ustavující konferenci přestavba dosavadních jednotlivých vědeckých technických společností v jednotnou masovou organizaci přidruženou k ROH s novým názvem Československá vědecko-technická společnost - ČSVTS

dokončena. Z výběrové organizace se tím konečně podařilo vytvořit masovou organizaci. Členství v ČSVTS se stalo přístupným všem, bez ohledu na dosažené vzdělání, pracovní zařazení a věk. Ve zvoleném předsednictvu ČSVTS však již nenalzáme žádného z bývalých představitelů SIA. Samotná náplň činnosti ČSVTS se oproti minulosti příliš nezměnila. Léta dokola opakované úkoly, jako zvyšování iniciativy pracujících, podpora cílevědomého zlepšovatelského hnutí, včetně tolik zdůrazňované podpory výrobně - technické a ekonomické propagandy, se nadále příliš plnit nedařilo. Náznak změn se projevil až v polovině 60. let v souvislosti se změnami v řízení národního hospodářství. Již na II. sjezdu ČSVTS, konaném v roce 1966, byl ze stanov vypuštěn článek, že je ČSVTS společenskou organizací a v roce 1967 se již začalo uvažovat i o změnách ve struktuře společnosti. Z možností, které se tehdy naskytly, bylo rozhodnuto udělit ústředním výborům jednotlivých společností v rámci decentralizace právní subjektivitu. V dubnu 1968 proto ČSVTS požádala o členství v rámci Národní fronty ČSSR jako samostatná organizace.

Známé jsou i pokusy někdejších představitelů SIA prof. Nejepsy, prof. Höschla sen. a dalších, vzkřísit tuto instituci v někdejší podobě. Události ze srpna roku 1968 ale učinily všem těmto snahám konec.

F. Brabec

R. Bretschneider

Vláda ČSR přijala 16. 3. 1955 usnesení č. 594 o zřízení vědeckotechnických společností při ČSAV. Proto byla zřízena Rada vědeckých společností, jejímž předsedou se stal prof. Dr. Ing. František Brabec, DrSc. (13. 11. 1905 - 30. 1. 1992), dlouholetý rektor ČVUT. Do září 1956 existovalo již 12 těchto společností s 6 119 členy. Rada vědeckých společností existuje, nicméně dodnes, jako zapsaný spolek, a koordinuje 91 vědeckých společností z přírodních, lékařských, společenskovedních a technických oborů, což představuje více než 28 000 členů.

Závěrem XI. Sjezdu KSČ v roce 1958 bylo rozhodnuto vytvořit jednotnou vědeckotechnickou společnost a přidružit jí k Revolučnímu odborovému hnutí (ROH). To bylo realizováno vládním usnesením č. 627, ze dne 24. července 1959.

Dne 18. července 1959 Ministerstvo vnitra schválilo organizační řád Československé vědeckotechnické společnosti při Revolučním odborovém hnutí (ROH), spolkový katastr sign. 1/67. Tam byly zařazeny odborné společnosti vzniklé původně od roku 1955 pod střechou ČSAV. Do čela byl zvolen rektor ČVUT prof. František Brabec (podle katastru prof. Ing. Dr. Ing. Rudolf Bretschneider, DrSc. z VŠCHT Praha (8. 8. 1913 - 4. 1. 1985; v katastru uveden omylem jako Josef; nicméně, skutečně byl předsedou České rady ČSVTS)). Československá vědeckotechnická společnost prakticky od svého prvopočátku měla v základech fakt, že je to ona, kdo převzal štafetu Spolku československých inženýrů SIA, zrušeném v roce 1951.

ČSVTS při ROH (dle katastru člen Národní Fronty) definovala svůj účel: *Usiluje o uplatnění*

vědeckotechnického pokroku v souladu s vládními usneseními. Shromažďuje a hodnotí pokrokové poznatky a zkušenosti z činnosti vědeckých, technických a ekonomických pracovníků, předních dělníků, vynálezců a zlepšovatelů. Rozvíjí ve spolupráci s dělnickou třídou dobrovolnou tvůrčí práci vědeckotechnické inteligence.

Tato organizace se skládala z krajských rad a poboček u podniků a institucí, které měly všechny právní subjektivitu. Ústředí Společnosti mělo kanceláře v Praze 1, Na Příkopě 284/29 (naproti Slovanskému domu, kde dnes sídlí částí Univerzity Karlovy a řada

Budova Ústřední rady ČSVTS v Široké ulici

dalších firem), později na Josefově, v Široké ulici 25/6, kde dnes sídlí řada firem. V dubnu 1968 na plenárním zasedání ČSVTS se začaly formovat „federalizované“ svazy, český a slovenský. V červnu 1968 byla Společnost přijata za člena Národní fronty.

V zápise v katastru sign. 1/67 je uvedeno, že pokračovatelkou činnosti ČSVTS při ROH je Český svaz vědeckotechnických společností (sign. 1/148) vzniklý rozhodnutím MV ČSR z 21. 10. 1964, který se stal opět rozhodnutím MV ČSR ze dne 17. 8. 1971 Českou vědeckotechnickou společností. (podle katastru byl předsedou náměstek ministra stavebnictví Ing. Václav Pánek a po něm prof. Ing. Bohumil Kvasil, DrSc. z ČVUT Praha, a pak prof. Ing. Dr. Ing. Rudolf Bretschneider, DrSc. z VŠCHT Praha (v katastru uveden, opět, jako Josef). Tato společnost měla již prostší a méně politický účel: *Usiluje o výměnu zkušeností a informací o rozvoji vědy a techniky a vytváří podmínky pro společenskou a odbornou angažovanost členů při prosazování technického pokroku.* Dne 15. 6. 1973 rozhodlo opět MV, že dále vyvíjí činnost v rámci Československé vědeckotechnické společnosti s odkazem na sign. 1/67. Je zřejmé, že mezi položkami 1/67 a 1/148 je v katastru zřejmý nesoulad věcný, jmenný i časový, a to jak vzájemně, tak ve srovnání s jinými zdroji.

M. Šmok

ČSVTS jako urychlovač socialismu

V. Koukol

ČSVTS byla v té době organizována jako spolek základních organizací při závodech a institucích, pod heslem: „jeden závod, jedna organizace ČSVTS“. V červnu 1961 se konal v Praze 1. celostátní sjezd ČSVTS. Celostátní sjezd ČSVTS, který potvrdil prof. Brabce ve funkci předsedy ÚR ČSVTS. Sjezd zhodnotil i fakta, že ČSVTS měla v roce 1960 již 88 100 členů, o 33 107 více než v roce 1959. Bylo uspořádáno jen v roce 1960 na 31 903 akcí za účasti 1 245 704 účastníků.

Na podporu vědeckotechnické činnosti přebrala Ústřední rada ČSVTS časopis Technická práce (založený r. 1949), jako svůj tiskový orgán.

ÚR ČSVTS poté, co Brabec požádal o uvolnění z funkce, 13. 7. 1962 zvolila za svého předsedu Ing. Miroslava Šmoka, člena předsednictva

Státního výboru pro vysoké školy, poslance NS, náměstka generálního ředitele čs. závodů těžkého strojírenství v Praze a prvního náměstka předsedy Státní komise pro rozvoj, koordinaci vědy a techniky a ministra hutního průmyslu a rudných dolů. Potvrdila to mj. i tajná zpráva Technické informační agentury armády USA a CIA z roku 1962.

II. Sjezd ČSVTS, konaný ve dnech 3. - 5. 3. 1966 zvolil za předsedu ústředního orgánu ČSVTS odborářského matadora Václava Koukolu.

V té době existoval (min. 1962-1994) i Dům techniky ČSVTS v Praze 1 na Gorkého náměstí 978/23 (dříve bývalý špitál sv. Ludvíka francouzské kongregace „Na větrném mlýně“ dnes Senovážné, sídlo mnoha firem a institucí). Nicméně, v roce 1967 byla planě naplá-

nována výstavba, dalo by se říci grandiózního, sedmipatrového, Domu techniky Praha pro ČSVTS se zastavěnou plochou 80 tis. m² a kapacitou 2 500 osob, na rohu Národní třídy a Spálené ulice, v místech dnešního obchodního domu, vybudovaného v letech 1972 - 1975 na místě odstřelené ruiny novogotického Šlikovského paláce.

Protože začátkem 70. let nebyla na nároží Spálené a Národní třídy zahájena výstavba nového pražského Domu techniky ČSVTS, ale staveniště bylo předáno v srpnu 1972 projektu obchodního domu Prior, Česká rada ČSVTS jako spoluinvestor postupně rekonstruovala v letech 1971-1982 chátrající domy na Novotného lávce, dle projektu doc. Ing. arch. Josefa Švástala, CSc., nákladem 60 mil.

Kčs. Využila k tomu mj. Usnesení vlády ČSSR č. 21/1973, které Společnosti umožnilo budovat Domy techniky.

Prvotním aktem ovšem bylo, že dne 31. 5. 1969 na základě hospodářské smlouvy byly budovy č. p. 200, 976, 202 a věž Staroměstských mlýnů předány Českým socialistickým státem do trvalého užívání Čs. komitétu pro vědecké řízení - Institutu poradenství, který vznikl (zřejmě účelově; mj. jeho jediným předsedou byl Ing. Josef Fárka, náměstek federálního ministra paliv) zápisem do katastru 15. 4. 1969, a který se, po několika administrativních změnách a přejmenování, 1. 10. 1974 začlenil, dle sdělení MV ČSR č. VS/1-1418/74, do ČSVTS, a to na základě usnesení čs. federální vlády č. 265 z 19. září 1974.

Projekt pražského Domu techniky

Aktivita ČSVTS v 80. letech

B. Kvasil

J. Valenta

B. Benda

Řád práce

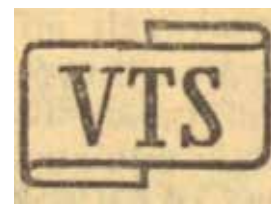
ČSVTS k 1. 1. 1975 pak převzala objekty od Komitétu na základě delimitace. Hospodářskou smlouvou ze dne 28. července 1975 čj. Fin3-SNM743/75 byl pak nemovitý majetek ČSVTS odevzdán do bezplatného trvalého užívání ČVTS s účinností k 1. srpnu 1975. Později byly přidány ČSVTS i další objekty v okolí a Česká VTS začala postupně užívat objekty na Novotného lávce od roku 1976.

Česká VTS, která se etablovala na 1. Sjezdu ČVTS (lépe řečeno české části ČSVTS) v březnu 1969, začala postupně užívat objekty na Novotného lávce od roku 1975. Celá ČSVTS byla tehdy velmi aktivní, jen v roce 1971 uspořádala spolu s CK Čedok zájezdy do zahraničí pro šest tisíc účastníků.

ČSVTS, ČVTS i SVTS byly v té době pevnou součástí Národní fronty. ČSVTS se postup-

ně odpoutala od ROH a na základě dohody s ÚRO začala pracovat samostatně, i když rokem 1972 ROH přebralo zpět „hnutí vynálezců a zlepšovatelů“. V období, zejména 70. let, bylo obtížné říct, kdo byl pro systém politicky důležitější. Podle zpráv z Rudého práva se v rolích vyzvedávaných systémem střídali porůznu předsedové ČSVTS a ústřední tajemník ČSVTS. V dobách budování socialismu byly složky Vědeckotechnické společnosti zmiňovány v tisku často. Jen v Rudém právu můžeme najít do roku 1990 takových zmínek na půldruha tisíce.

*Malý odznak
vědeckotechnické
společnosti*

K období před rokem 1989 píše Zeihammer: *Nové pohledy na činnost ČSVTS se promítly zejména do Žofínské rezoluce z dubna 1968, usilující o co největší organizační a hospodářskou samostatnost jednotlivých společností, přetvoření ČSVTS ve federaci odborných společností a o omezení pravomoci centrálního řídicího orgánu. Do organizační struktury ČSVTS se ale následně výrazně promítly změny v souvislosti s federativním uspořádáním státu. ČSVTS se stala federativní organizací, kterou tvořily dvě samostatné organizace: Český svaz vědeckotechnických společností a Slovenská vědeckotechnická společnost. V období tak*

zvané normalizace společenských a politických poměrů v Československu, které následovalo po jeho okupaci vojsky Varšavské smlouvy 21. srpna 1968, došlo i v činnosti ČSVTS k postupným změnám, v důsledku kterých byly zrušeny předchozí usnesení předsednictva i jeho jednotlivých svazů. Stalo se tak na plenární schůzi Ústřední rady ČSVTS v prosinci 1969. Změněn byl i název Českého svazu vědeckotechnických společností na Českou vědecko-technickou společnost - ČVTS. V dalších letech se činnost ČVTS opět vrátila do starých kolejí. Jedno usnesení vedení stíhalo druhé, kde pokaždé téměř stejnými slovy byly již po

Funkcionáři ČSVTS se angažovali (VI. Sjezd ČSVTS 16. - 17. 4. 1983)

tolikáté opakovaně ukládány ČSVTS nové úkoly. Cesty, jak je splnit, měla ukazovat především usnesení z plén a závěrů sjezdů KSČ. Na rozdíl od vrcholových politických orgánů ČSVTS a ČVTS nebyla ale tato usnesení nižšími složkami důsledně respektována. ČSVTS byla v těchto složitých letech jednou z mála společenských organizací, která poskytovala svým řadovým členům možnost sdružovat se dle svého výhradně odborného zaměření, zajišťovala jejich další odborný růst a mnohým z nich také pracovat na co možná nejvyšší úrovni. ČSVTS sehrála v této době významnou roli při nástupu výpočetní techniky do československého hospodářství informační kampaní, poradenstvím a organizováním kurzů práce na počítačích. Mnohé přední osobnosti naší vědy a techniky mohly často jen díky ČSVTS navázat kontakty se zahraničím a držet tak nejen krok se světem, ale i prezentovat výsledky své vlastní práce na mezinárodním fóru. Časem se v rámci ČSVTS dařilo stále většímu počtu členů účastnit se jak konferencí a symposií ve světě, tak formou tematických zájezdů navštěvovat výstavy, veletrhy a přední průmyslové podniky. Přesto, přes všechny úspěchy ČSVTS v odborné činnosti její členské základny, byl jí v roce 1978 udělený Řád práce nikoliv jako ocenění její odborné, ale především politické práce. Tak přežila ČSVTS do roku 1989.

Je nutno zdůraznit, že potřeba „společenské angažovanosti“ byla pro většinu zaměstnaných lidí do roku 89 podmínka nutná, ale nikoli postačující, aby měli jakž takž klid. ČSVTS poskytla lidem nejen tuto zástěrku, ale umožnila, jak již bylo řečeno, i v podivných dobách, kdy „přituhlo“, nejen dělat to, co lidi zajímalo a bavilo, ale velmi často i získávat informace ze zahraničí, cestovat jak na Východ, tak na Západ a pořádat mezinárodní konference, ale i vydávat knihy a dokonce zvát řečníky na konference ze Západu.

Již 7. 9. 1966 k organizaci zahraničních styků přijala ÚR ČSVTS organizační zásady, které mj. konstatovaly, že: ... *Jde-li o odborné akce v kapitalistických zemích, mohou se jich na vlastní náklad zúčastnit členové ČSVTS, pokud jim ÚR udělí souhlas k uvolnění potřebné částky deviz, kterou si účastník zakoupí. ... Do kapitalistické země může tematický zájezd pořádat jen orgán pověřený ÚR ČSVTS ...*, což na tehdejší dobu bylo nepříliš obvyklé.

Šlo o cosi, co lze přirovnat k „tunelovému efektu“ z teoretické fyziky, kdy probíhají děje „fyzikálně zakázané“. Skutečně politické práci se věnovaly v ČSVTS jen ti, kteří o takovou činnost měli sami zájem a samozřejmě vrcholní představitelé. Částečně tento fakt shrnul Nešpor mj. pro problematiku sociologie (citujeme zkráceně): *Instituce jako Dům techniky ČSVTS*

tvořily důležitá, dobově specifická centra sociologického výzkumu a existenčního zajištění sociologů, třebaže (nebo právě protože) se dnes jeví jako „naprosto nepravděpodobné“ kuriozity.

V přelomovém roce 1989 sídlila Ústřední rada ČSVTS v tzv. Spolkovém domě, na adrese Široká 36/5, Praha 1, Josefov. Jejím předsedou byl (od roku 1983) akademik Břetislav Benda (mj. též člen ÚV KSČ a poslanec FS, který kandidoval za ČSVTS). Funkci předsedy České rady ČSVTS zastával Karel Löbl (mj. též ministr vlády ČSR a poslanec FS). V témže roce se v Praze konal ve dnech 24. až 30. září Technický kongres a 12. Valné shromáždění WFEO a zasedání jeho Výkonného výboru a komisí.

Zajímavé je, že pozice ČSVTS byla tak významná, že Ladislav Adamec, předseda vlády ČSSR přizval na jednání o novém složení vlády dne 29. 11. 1989 i B. Bendu za ČSVTS. V témže roce byla jmenována do vlády ČSSR i funkcionářka ČSVTS Ing. Květoslava Kořínková, CSc.

Doba šla dál a Československá socialistická republika se přeměnila 29. března 1990 na Československou federativní republiku. Toho roku se bývalá Československá vědeckotechnická společnost „rozdělila“ na Český svaz vědeckotechnických společností a Zvaz slovenských vědeckotechnických společností, neb v souvislosti s neklidem v celé společnosti rostla i nespokojenost české a slovenské rady ČSVTS s personálním obsazením vrcholových

Samostatnosti se nebrání

PRAHA (ČTK) — Na tiskové besedě informovali ve středu v Praze novináři představitelé ČSVTS o zasedání Ústřední rady a předsednictva ČSVTS.

Jednání přijalo závěry týkající se další činnosti této organizace. ČSVTS chce být nepolitickou dobrovolnou organizací techniků, inženýrů, zlepkovatelů a dělníků.

Zasedání zvolilo komisi pro přípravu mimořádného sjezdu ČSVTS, který se má konat do konce března příštího roku. Bylo rekonstruováno předsednictvo ČSVTS tak, aby v jeho složení nemohli nadpolovičnat vstoupit členové některé politické strany.

Ústřední rada ČSVTS se domnívá, že v ČSVTS by mělo dojít k velkým změnám organizační struktury, ke zvalitelné odborné činnosti. Představitelé ČSVTS řekl, že se budou bránit snahám některých odborných skupin osamostatnit se. Zchránil však, že nové organizace se tak znatí vzhledem a směr, které ČSVTS poskytovala například prostřednictvím domů techniky a podobně.

Rudé Právo 14. 12. 1989

Delegace WFEO roku 1989 u G. Husáka

funkcí a politickým působením vlastních funkcionářů. Proto se Česká rada ČSVTS rozhodla na svém řádném zasedání odvolat předsedu a připravit mimořádný sjezd, který by zvolil nové vedení a vyslovil nedůvěru stávající Ústřední radě ČSVTS jako celku. Do funkce předsedkyně českého výkonného výboru a předsedkyně hlavní sjezdové komise byla zvolena Ing. Zdenka Dahinterová z Komise pro klasifikaci zásob ložisek nerostných surovin (členka české rady ČSVTS, místopředsedkyně Silikátové společnosti, později zastávala funkci výkonné místopředsedkyně Svazu a GS ČNV FEANI). Obdobná situace byla na Slovensku, kde byl předsedou slovenského výkonného výboru zvolen RNDr. Jozef Kollár, zaměstnanec a pozdější ředitel tehdejšího státního podniku Duslo Šaľa (člen slovenské rady ČSVTS). Obě národní rady pracovaly ve vzájemné shodě a dohodly se na dalším společném postupu a bezproblémovém rozdělení majetku.

Dnešní Český svaz vědeckotechnických společností, z.s., pokračovatel někdejšího Spolku architektů a inženýrů v Království českém i pozdějšího Spolku inženýrů a architektů v Československu - SIA, tak vznikl transformací Československé vědeckotechnické společnosti ČSVTS. Stalo se tak rozhodnutím mimořádného českého sjezdu Československé vědeckotechnické společnosti ze dne 24. března 1990.

Tento sjezd ukončil činnost Československé vědeckotechnické společnosti a deklaroval zánik všech jejích orgánů. Zároveň deklaroval vznik Českého svazu vědeckotechnických společností, jako právního nástupce ČSVTS v České republice a převedl na nový Svaz veškerý majetek a schválil nové stanovy Svazu.

Předsedkyní valné hromady Svazu byla na sjezdu zvolena Ing. Květoslava Kořínková CSc., odbornice na dopravu (ministrůně kontroly vlády ČR a poslankyně). Výkonným místopředsedou byl zvolen Ing. Vladimír Fučík, vedoucí ekonomického odboru ČR ČSVTS. Na témže sjezdu byla zvolena Ing. Zdenka Dahinterová (Silikátová společnost, později generální sekretářka Českého národního výboru FEANI) předsedkyní Českého výkonného výboru ČR ČSVTS (později zastávala funkci výkonné místopředsedkyně Svazu).

Sjezd na závěr jednání zvolil Ing. Květoslava Kořínkovou, CSc. první předsedkyní nově ustaveného Svazu.

Logo staré a nové

Z důvodu vyjádření návaznosti činnosti nově ustanoveného Českého svazu vědeckotechnických společností na minulou vědeckotechnickou společnost v nových podmínkách rodící se demokratické společnosti v Československu po událostech v listopadu 1989 byl s ohledem na stejné iniciály názvu obou institucí ponechán původní akronym.

Dne 3. 5. 1990 byl MV ČR registrován, pod čj. VSP/1-56/90-R, Český svaz vědeckotechnických společností s tím, že Svaz je jednou z nástupnických organizací bývalé Československé vědeckotechnické společnosti. Svaz, ve svých počátcích sdružoval jak odborné společnosti, tak i původní závodní a místní pobočky a podobné entity (čj. VSP/1-304/90-R). Oba Svazy (český i slovenský) byly uznány jako právní nástupci po zaniklé Československé vědeckotechnické společnosti a na základě toho pak na ně

bylo převedeno vlastnické právo k majetku po původní organizaci. V té době měl ČSVTS 200 tisíc individuálních členů.

ČSVTS po roce 1990 již představuje zcela jiný typ organizace, i když je stále představitelem zejména odborné a technické sféry v ČR. Zcela oproštěn od stranických zájmů a vlivů sice s politiky spolupracuje a mnohdy se je i snaží ovlivnit, ale není jim jakkoliv podřízen, a je ekonomicky zcela samostatnou entitou.

Po skončení funkčního období Ing. Květoslavy Koříňkové, CSc. byli dalšími předsedy Svazu zvoleni chemický technolog doc. Ing. Zdeněk Trojan, CSc., EUR ING (1992 - 1998; mj. poslanec a poradce předsedy vlády), odborník na letecké konstrukce doc. Ing. Daniel Hanus, CSc., EUR ING (1998 - 2004, 2007 - 2013, 2015 - 2023; mj. AFAIAA, člen podvýboru PS, hostující profesor vysoké letecké školy ENSAE

Budovy ČSVTS na Novotného lávce s čísly popisnými

K. Koříňková

Z. Trojan

D. Hanus

J. Pavelka

J. Volf

P. Drašar

v Toulouse), elektrotechnik prof. Ing. Jiří Pavelka, DrSc. (2004 - 2007) a kybernetik, prof. Ing. Jaromír Volf, DrSc. (2013 - 2015; mj. člen poradního výboru předsedkyně ERÚ) a prof. RNDr. Pavel Drašar, DSc. (2003- ; mj. místopředseda České společnosti chemické).

Dnešní Svaz je zapsán ve spolkovém rejstříku dne 1. 1. 2014 pod číslem L 98 (vedeno u Městského soudu v Praze). Svaz má v katastru nemovitostí zapsáno několik objektů v památkové rezervaci Novotného lávka u Karlova mostu (parcelní čísla/číslo popisné: Staré Město 145/196, 144/195, 147/193, 156/200 (Hever), 157/976 (Šejdovna II, Trnkovy mlýny), 158/199 (Šejdovna, tj. mlýn na kůlech, Štěpánkův mlýn), 163/202 (Bouda, Dvořákův mlýn), včetně bývalé „tmavé“ Novoměstské vodárenské věže p.č. 160/bez č. p., mezi parcelami 157 a 158).

Podobně jako v roce 1989 byl Svaz pověřen federací WFEO uspořádat Světový kongres inženýrů World Engineering Convention v Praze v Kongresovém paláci ve dnech 11. - 13. 10. 2023, spolu se zasedáními WFEO a jeho orgánů, která se konala v budově Svazu 9. - 15. 10. 2023. Tato úspěšná akce se konala pod předsednictvím doc. D. Hanuse. Kongresu se zúčastnili i chemici a přírodovědci.

Kongresu WEC 2023 se zúčastnili delegáti ze 76 zemí světa. Příležitost dostali i studenti, kteří se mohli zúčastnit této tradičně nejdůležitější inženýrské akce.

ČSVTS je zakládajícím členem mezinárodní organizace WFEO (Světová federace inženýrských organizací), která byla založena pod záštitou UNESCO dne 4. 3. 1968 v Paříži,

Kručejez tadiž zmužile a čilou myslí na nastoupené dráze dále, podporující se vši horlivostí započaté dílo naše nedadouce se nížádnou zdánlivou povrchností mástí!

Hleďtez jedině k našim potřebám a účelům, osvědčující se vytrvalostí svou důstojnými syny našich předků býti; — a čin spojenými silami provedený zajisté skvělého výsledku se nemine.

Citát z materiálů SIA z 31. 12. 1866

padesáti vědeckými a technickými sdruženími. Akademik Bohumil Kvasil byl na zasedání v New Yorku v roce 1973 zvolen členem výkonného výboru WFEO na roky 1973-1977. Od 8. valného shromáždění WFEO v roce 1982 se stal opět zástupce ČSVTS, a to tehdejší předseda ÚR ČSVTS prof. František Valenta, který pracoval jako člen finančně-ekonomické komise WFEO. Na valném shromáždění WFEO v Nairobi roku 1983 se stal členem výkonného výboru akademik Břetislav Benda. Členem Komise pro výchovu a vzdělávání inženýrů WFEO se v 80. letech stal chemik, akademik Anton Blažej, kterého později nahradila odbornice na kvalitu prof. Růžena Pe-

tříková. Korespondentem pro Bulletin WFEO byl stavař, prof. Ladislav Vortuba. Strojař doc. Jaroslav Jícha byl v letech 1996-2006 zástupcem ČSVTS ve Stálé komisi pro inženýrství a životní prostředí WFEO. Kromě toho měla ČSVTS přímé členství v dalších výborech WFEO: VT informace a dokumentace, Energie, Zemědělsko-potravinářské inženýrství a Vzdělání a výchova. V sedmdesátých letech byla ČSVTS členem 26 mezinárodních nevládních organizací. Svaz je též členem Evropské federace národních inženýrských asociací (FEANI, dnes Engineers Europe).

Předseda organizačního výboru WEC 2023 D. Hanus

Pohled do sálu WEC 2023

Ocenění Českého svazu vědeckotechnických společností

Medaile ČSVTS Christiana J. Willenberga

Medaile ČSVTS Christiana J. Willenberga se uděluje fyzickým osobám. Vyjadřuje uznání za dlouhodobou úspěšnou činnost a mimořádné osobní zásluhy v oblasti vědy a techniky nebo za dlouhodobou nebo významnou činnost konanou ve prospěch komunity inženýrů, techniků, vědeckých, či odborných pracovníků, případně za zásluhy o organizaci profesního sdružování vědeckotechnické a inženýrské komunity, zásluhy o výchovu mladé vědecké, technické a inženýrské inteligence a mimořádné osobní zásluhy při spolupráci partnerských vědeckotechnických a inženýrských asociací s Českým svazem vědeckotechnických společností.

Medaile byla zřízena 18. 4. 2009, pro použití při oslavách 20. výročí založení ČSVTS, jako nejvyšší ocenění Svazu. Návrh vytvořil akademický sochař Zbyněk Fojtů a vyrobila firma ZNAK Malá Skála.

Čestný odznak ČSVTS

Odznak se uděluje se jako vyšší stupeň ocenění fyzickým osobám za dlouhodobou úspěšnou činnost v oblasti vědy a techniky nebo za dlouhodobou nebo významnou činnost konanou ve prospěch komunity inženýrů, techniků, vědeckých, či odborných pracovníků.

Odznak byl zřízen usnesením předsednictva ČSVTS ze dne 18. 4. 2009, aby mohl být poprvé použit při příležitosti 20. výročí založení ČSVTS. Odznak vyrobila firma ZNAK Malá Skála.

Medaile Karla Daniela Gangloffa

K rozšíření možnosti „poděkování“ aktivním členům a spolupracovníkům ČSVTS byla na základě rozhodnutí představenstva Svazu ze dne 12. 5. 2022 zřízena Medaile Karla Daniela Gangloffa. Na stupnici odměn je řazena jako druhé nejvýznamnější vyznamenání Svazu, za medailí Willenbergovou. Medaile se uděluje fyzickým osobám jako výraz poděkování za jednorázový významný přínos k činnosti a zviditelnění Svazu, a to zejména v souvislosti s konáním mezinárodních a světových akcí zaměřených na oblasti vědy a techniky. Byla použita poprvé k ocenění předních řečníků na kongresu WEC 2023, spolupořádaném Svazem v Praze.

Návrh medaile vytvořil v roce 2022 akademický sochař Vladimír Oppl. Medaili vyrobil ve firmě Triga-K pan Petr Kazda.

Plaketa za rozvoj spolupráce mezi ČSVTS a ZSVTS

Plaketa se uděluje jednotlivcům jako vyjádření uznání za významný přínos v oblasti vědy a techniky a v rozvoji česko-slovenských vztahů. Byla zřízena 4. 2. 2004 a poprvé udělena v témže roce, v předvečer 25. výročí přeměny Československé vědeckotechnické společnosti na Český a Slovenský svaz vědeckotechnických společností. Medaili navrhli a vyrobili ve státní mincovně Kremnica.

Předsedkyně a předsedové ČSVTS:

Brabec František (1955-1962); ekonom, mj. rektor ČVUT, předseda Československé normalizační společnosti, předseda Československého komitétu pro vědecké řízení, člen CIGRE (Conférence Internationale des Grands Réseaux Electriques) (*13. 11. 1905, †30. 1. 1992),

Šmok Miroslav (1962-1966, 1968-1971); technik, mj. člen předsednictva Státního výboru pro VŠ, poslanec NS, náměstek generálního ředitele Čs. závodů těžkého strojírenství a první náměstek předsedy Státní komise pro rozvoj a koordinaci vědy a techniky (*28. 8. 1911, †2002),

Koukol Václav (1966-1968); pedagog a odborářský matador, mj. tajemník a člen předsednictva ÚRO, člen Státní plánovací komise (*31. 7. 1912, †9. 9. 1972),

Šmok Miroslav (1968-1971); viz výše,

Kvasil Bohumil (1971-1978); fyzik, mj. předseda ČSAV, člen ÚV KSČ, rektor ČVUT, do roku 1971 předseda ČVTS (*14. 2. 1920, †30. 10. 1985),

Valenta František (1978-1983); ekonom, mj. ředitel Ekonomického ústavu ČSAV a člen ÚV NF ČSSR, místopředseda ČSAV (*20. 10. 1928, †13. 6. 2002),

Benda Břetislav (1983-1990); elektrotechnik, mj. člen předsednictva ÚV KSČ, poslanec FS (*23. 12. 1925, †4. 8. 2015),

Kořínková Květoslava (1990-1992); odbornice na dopravu, mj. ministryně a poslankyně, členka pléna ÚV NF ČSR (*10. 7. 1940),

Trojan Zdeněk (1992-1998); strojař a technolog, mj. poslanec a poradce předsedy vlády (*1. 5. 1936, †19. 1. 2025),

Hanus Daniel (1998-2004, 2007-2013, 2015-2023); odborník na letecké konstrukce, mj. AFAIAA, člen podvýboru PS, hostující profesor vysoké letecké školy ENSAE v Toulouse (*9. 5. 1944),

Pavelka Jiří (2004-2007); elektrotechnik, mj. šéfredaktor časopisu Elektrotechnik, volený čl. zástupce ve WG7 ISO, vedoucí Katedry elektrických pohonů (*24. 12. 1935, †24. 8. 2020),

Hanus Daniel (2007-2013); viz výše,

Volf Jaromír (2013-2015); kybernetik, mj. člen poradního výboru předsedkyně ERÚ (*1. 2. 1954),

Hanus Daniel (2015-2023); viz výše.

Drašar Pavel (2023); chemik, vědecký pracovník, vysokoškolský pedagog, mj. místopředseda České společnosti chemické.

Předsedové ČVTS (české rady):

Pánek Václav (1969-1970); politik, mj. první náměstek ministra stavebnictví ČSR, pracovník Předsednictva vlády, poslanec ČNR (*4. 10. 1905, †16. 2. 1976),

Kvasil Bohumil (1970-1971); viz. výše,

Bretschneider Rudolf (1971-1983); chemik, mj. rektor VŠCHT a náměstek ministra potravinářského průmyslu, člen předsednictva VŠ výboru KSČ, po roce 1971 převzal po B. Kvasilovi funkci předsedy ČVTS (*8. 8. 1913, †4. 1. 1985),

Löbl Karel (1983-1989); fyzikální metalurg, mj. ministr vlády ČSR a poslanec FS, místopředseda celé ČSVTS (*21. 9. 1925, †17. 1. 2021).

Výkonní místopředsedové a místopředsedkyně Českého svazu vědeckotechnických společností:

Fučík Vladimír (1990-1995), ekonom, původně vedoucí ekonomického odboru ČR ČSVTS,

Dahinterová Zdenka (1995-2007), Silikátová společnost, předsedkyně Českého výkonného výboru ČR ČSVTS, poslankyně Sněmovny národů FS ČSFR, později zastávala funkci výkonné místopředsedkyně Svazu a generální sekretářky Českého národního výboru FEANI,

Poříz Vladimír (2007-2024), chemik, ekonom,

Vidovencová Zora (2024), absolventka chemie, pův. vědecká pracovnice, později ředitelka Civic Education Project a vedoucí kanceláře předsedy ČSVTS.

Zemřel profesor R. Bretschneider

PRAHA (ČTK) — Ve věku 72 let zemřel v pátek 4. ledna prof. ing. dr. Rudolf Bretschneider, DrSc., člen-korespondent ČSAV, nositel Řádu Vítězného února, Řádu práce a vyznamenání Za zásluhy o výstavbu.

Zesnulý patřil k předním odborníkům čs. cukrovarnictví. Dlouhá léta zastával funkci rektora Vysoké školy chemicko-technologické v Praze a do posledních chvil byl vedoucím katedry technologie sacharidů. Svě bohaté zkušenosti vědce, pedagoga i hospodářského pracovníka dlouhá léta věnoval i čs. vědeckotechnické společnosti. Patřil k jejím zakládajícím členům a několik funkčních období vykonával funkci předsedy české rady ČSVTS.

Pohřeb se koná v úterý 15. ledna v 11.30 hodin ve velké obřadní síni státnického krematoria.

Rudé právo 8. 1. 1985

Czechoslovak Scientific and Technical Society (Československa vědecká a technická společnost) (CSVTS)

Chairman	Benda, Bretislav: KSC	Jun 83
First Deputy Chairman	Sedlak, Juraj	Jul 81
Deputy Chairman	Loebl, Karel: CSS	Jun 83
Leading Secretary	Zlatohlavy, Stefan	Jun 83
Scientific Secretaries	Cermak, Jaroslav	Jun 71
	Vondracek, Stanislav	Jun 83

Svodka americké CIA62 z r. 1988

Sebrané informace jasně dokazují sice klikatou, ale prakticky nepřerušenu cestu od Architekten- und Ingenieur-Verein im Königreiche Böhmen z roku 1865, přes SIA, RVTS, RVS, různé formy Vědeckotechnické společnosti, až k dnešnímu Českému svazu vědeckotechnických společností ať již po linii organizací, členstva, místa, nebo funkcionářů, stále však ve formě multioborové celostátní organizace.

Svaz jako takový, který dnes zastřešuje 67 členských odborných a profesionálních spolků, ve všech svých historických formách měl a má bezesporu významné místo v historii vědy a techniky v našich zemích. Pouze

podíváme-li se do Národní knihovny, najdeme téměř 3 400 titulů (knih, ročenek a časopisů), nesoucích označení vydavatele ČSVTS.

Autoři vyjadřují poděkování Ing. Zdence Dahinterové, která byla dlouholetou funkcionářkou ČSVTS i před rokem 1990, za cenné faktické připomínky. Neoznačené fotografie jsou z archivu ČSVTS. Materiál byl otištěn v pozmeněné podobě v časopise Czech Chem. Soc. Symp. Ser. 22, 73 - 90 (2024) a je zde použit se souhlasem redakce časopisu. Čtenář v citovaném článku najde i úplný seznam použitých zdrojů.

Vydal Český svaz vědeckotechnických společností z.s.
ISBN 978-80-02-03082-9
Neprodejné

